

Openbaar Ministerie

College van procureurs-generaal

Voorzitter

Postadres: Postbus 20305, 2500 EH Den Haag.

Minister van Justitie
d.t.v. Mr. G.M. Bos (DJOA/BJZ)
Postbus 20301
2500 EH 'S-GRAVENHAGE

Bezoekadres:
Prins Clauslaan 16
2595 AJ Den Haag
Telefoon +31 70 33 99 600
Telefax +31 70 33 99 854

Onderdeel
Contactpersoon
Doorkiesnummer(s)
Datum
Ons kenmerk
Uw kenmerk
Bijlage(n)
Onderwerp

Bestuurlijke en Juridische zaken
Mr. R.E. Craenen
070-3399810
27 april 2009
PaG/BJZ/28441
1
Rapportage oriënterend onderzoek Catshuisbrand

Bij beantwoording de
datum en ons kenmerk
vermelden. Wilt u slechts
één zaak in uw brief
behandelen.

Ministerie van Justitie DBOB/DIV/OAB/DGRR
Dossier <u>R 1029/093</u>
Datum <u>23 APR. 2009</u>
Nummer <u>05/5602533</u>
Ambt <u>DJOA/BOS</u>

Geachte heer Hirsch Ballin,

Bij brief van ^{*}21 december 2008 (PaG/BJZ/26883) heeft het College u laatstelijk geïnformeerd over de stand van zaken met betrekking tot het oriënterend onderzoek naar de Catshuisbrand. In vervolg hierop kan het College u het volgende berichten.

Bij brief van 21 april jl. heeft de hoofdofficier te Rotterdam de conceptrapportage van bovengenoemd onderzoek aan het College gezonden. Inmiddels is dit concept door het College besproken en acoörd bevonden, zodat het thans als definitieve rapportage aan u kan worden aangeboden. U treft het bijgaand aan.

Samengevat luiden de conclusies van dit onderzoek als volgt:

1. Er is niet gebleken dat er sprake is geweest van wetenschap bij ambtenaren omtrent het gebruik van thinner bij de behandeling van de houten vloeren in het Catshuis.
2. Er is niet gebleken dat er een memo heeft bestaan van de directeur van de Arbeidsinspectie aan de ambtelijke en politieke top (van het Ministerie van SZW) waarin over de onder 1. genoemde wetenschap is gerelateerd.
3. Wel heeft het onderzoek uitgewezen dat er ten onrechte geen gebruiksvergunning voor het Catshuis was aangevraagd. Dit is relevant omdat aanvraag van deze vergunning er waarschijnlijk toe had geleid dat de onvoldoende brandwerendheid van de wandbekleding (zie punt 4) aan het licht was gekomen.

* R 1008/274

4. Het onderzoeksteam is gestuit op een conceptrapport van TNO (in opdracht van de RGD) waarin staat beschreven welke rol de in de kamer aanwezige (niet met brandwerende middelen behandelde) wandbekleding heeft gespeeld in de branduitbreiding en het brandverloop. Nader onderzoek (door een Gents instituut) heeft uitgewezen dat de rol van de wandbekleding inderdaad relevant is geweest. Het bewuste rapport is destijds door de RGD niet in handen gesteld van het OM, terwijl daar, gelet op bovengenoemde relevantie, wel aanleiding voor was geweest.
5. Desgevraagd heeft het parket Den Haag laten weten dat men het conceptrapport van TNO ten tijde van de beoordeling van de strafzaak ter beschikking gehad had willen hebben, omdat dit relevante informatie bevat. Uiteindelijk zou dit niet geleid hebben tot een andere vervolgingsbeslissing. Evenmin zou dit geleid hebben tot vervolging van anderen dan het schildersbedrijf.

Het College constateert dat er onder leiding van het openbaar ministerie te Rotterdam op grondige wijze onderzoek is gedaan naar vragen die zowel in de media als door Kamerleden zijn opgeworpen. Daar waar overigens relevante aspecten met betrekking tot de Catshuisbrand aan het licht zijn gekomen, zijn deze eveneens nader onderzocht. Dit geldt in het bijzonder voor de rol van de reeds genoemde wandbekleding. Gelet op de conclusies in de rapportage, ziet het College geen aanleiding tot nader (strafrechtelijk) onderzoek.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
het College van procureurs-generaal,

H.N. Brouwer

Rapportage oriënterend onderzoek Catshuisbrand

I Inleiding

Het Catshuis, ambtswoning van de minister-president, is in de periode voorafgaand aan 15 mei 2004 ingrijpend gerenoveerd. Bij werkzaamheden aan houten vloeren is op zaterdag 15 mei 2004 brand ontstaan in de zogenaamde Herenkamer waarbij de schilder A. de Lijster om het leven is gekomen. Een tegelijkertijd daar werkzame schilder heeft aan het vuur kunnen ontsnappen. Daarnaast ontstond grote materiële schade.

De renovatie van het Catshuis is uitgevoerd onder leiding van de Rijksgebouwendienst (RGD). De oplevering van het gerenoveerde pand heeft plaatsgevonden in december 2003.

Het Catshuis is begin 2004 deels weer in gebruik genomen als ambtswoning van de minister-president. Wel hebben nog werkzaamheden aan opleverpunten plaatsgevonden in het begin van 2004. Een daarvan betrof het herstellen van een opbollende badkamervloer. Deze vloer was van houten planken, afgewerkt met was. De in verband met de genoemde werkzaamheden in het Catshuis aanwezige schilder De Lijster, werkzaam bij De Goede Schilders, heeft zich hiermee beziggehouden. De was is van de vloer verwijderd en deze is daarna met andere producten afgewerkt (gelakt). Het resultaat beviel zo goed dat besloten is alle houten vloeren van het Catshuis op dezelfde wijze als de badkamervloer te behandelen.

Deze opdracht behoorde niet meer tot de opleverpunten na de renovatie maar is een aparte opdracht geworden. Daar waar De Goede Schilders eerst als onderaannemer werkzaamheden uitgevoerd heeft tijdens de renovatie is deze opdracht direct aan hen gegeven. Omdat het Catshuis begin 2004 deels weer in gebruik genomen was, was niet de volledige werkweek beschikbaar voor de uitvoering van de werkzaamheden aan de vloeren. Voor die werkzaamheden was voor iedere ruimte die behandeld werd drie dagen nodig. Tijdens deze werkzaamheden is de brand in de Herenkamer ontstaan.

Na de brand is een strafrechtelijk onderzoek gestart onder leiding van het Openbaar Ministerie te Den Haag. Het onderzoek is uitgevoerd door de Koninklijke Marechaussee (KMAR) en de Arbeidsinspectie (AI).

Uit dit onderzoek is gebleken dat ten tijde van het ontstaan van de brand door de schilders gewerkt werd met thinner om de houten vloeren te ontvetten, van was te ontdoen. Dit oplosmiddel mag sinds 2000 niet meer binnenshuis gebruikt worden. De technische recherche van de KMAR heeft een proces-verbaal van brandoorzaakonderzoek opgemaakt. Kort gezegd is de conclusie van dat onderzoek dat door het gebruik van thinner en het feit dat onvoldoende werd geventileerd een zeer explosief gasmengsel is ontstaan dat door een brandende waakvlam (van de gas openhaard) tot explosieve ontbranding is gebracht. Ook een specialist Chemische Veiligheid bij het expertisecentrum van de AI is tot een vergelijkbare conclusie gekomen. Hij merkt daarnaast nog op dat het klimaatsysteem het ontstaan van een ideaal explosief mengsel heeft versterkt en de wandbekleding, die verzadigd zal zijn geweest van brandbare damp, zeker heeft bijgedragen aan de snelle verspreiding van de brand.

Het bedrijf in wiens opdracht beide schilders de werkzaamheden uitvoerden is bij vonnis van 20 maart 2006 veroordeeld voor overtreding van de Arbeidsomstandighedenwet 1998 jo. het Arbeidsomstandighedenbesluit tot een geldboete van 15.000 euro. In het vonnis spreekt de rechtbank haar bevreemding uit dat naast de schilders geen ambtenaren wetenschap van het gebruik van thinner zouden hebben gehad.

Tegen het vonnis is geen hoger beroep ingesteld.

Voor en na het vonnis van de rechtbank zijn vele Kamervragen gesteld over de fatale brand, de oorzaak en de wetenschap bij ambtenaren omtrent het gebruik van thinner en andere met de brand samenhangende zaken.

RTL Nieuws heeft zich intensief met de brand beziggehouden. Het programma heeft een anonieme verklaring van een zogenaamde klokkenluider gepubliceerd die zegt zeker te weten dat de Rijksgebouwendienst (RGD) vooraf op de hoogte was van het gebruik van thinner. Ook zegt de redactie te beschikken over informatie dat bij de AI een strikt vertrouwelijk memo bestaat of heeft bestaan afkomstig van de toenmalige directeur van de AI. Het memo zou gaan over wetenschap van ambtenaren met betrekking tot het gebruik van thinner en de druk die zou zijn uitgeoefend door mensen van de ministeries van Algemene Zaken (AZ) en Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu (VROM). Dit memo zou gericht zijn aan de politieke en ambtelijke leiding van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW).

Naar aanleiding hiervan is bij brief van 31 januari 2008 door de Minister van Justitie aan het College van Procureurs-Generaal verzocht te bezien of de berichtgeving van de redactie van RTL aanleiding geeft een onderzoek te doen instellen. Daarbij wordt opgemerkt dat met name aan de orde is de vraag of relevante informatie is onthouden aan het OM.

Door de voorzitter van het College is de hoofdofficier van het arrondissementsparket te Rotterdam verzocht dit onderzoek te laten uitvoeren. Het onderzoek is uitgevoerd door de Rijksrecherche onder leiding van officier van justitie mr. J.A.M. Stuyt.

26 februari 2008 vond in de Tweede Kamer een debat plaats over de oorzaken van de brand in het Catshuis. Tijdens dat debat is door het kabinet een oproep gedaan aan mensen met kennis met betrekking tot de brand om zich bij de Rijksrecherche te melden. De mensen die zich gemeld hebben, staan allen in deze rapportage vermeld.

Bij brief van 6 maart 2008 van de voorzitter van het College aan de hoofdofficier van Rotterdam is de onderzoeksopdracht naar aanleiding van het Kamerdebat nader geformuleerd:

Het onderzoek is aanvullend op het reeds verrichte strafrechtelijk opsporingsonderzoek naar de gang van zaken die geleid heeft tot de fatale brand in het Catshuis. Het zal zich met name richten op de vraag of er stukken zijn onthouden aan degenen die het strafrechtelijk opsporingsonderzoek uitgevoerd hebben dan wel of er stukken zijn onthouden aan het OM. In dit kader wordt tevens bezien welke wetenschap bij ambtenaren aanwezig was omtrent het gebruik van thinner. Indien er nieuwe informatie naar voren komt, door een klokkenluider die zich meldt of anderszins, zal deze informatie bij het onderzoek worden betrokken.

In hoofdstuk II zal de opzet en inhoud van het onderzoek door de rijksrecherche beschreven worden.

In hoofdstuk III zullen de uitkomsten van de onderzoeken op hoofdlijnen per onderwerp worden beschreven.

In hoofdstuk IV tot slot worden, voor zover mogelijk, conclusies getrokken.

II Opzet onderzoek

Op 1 februari 2008 is de Rijksrecherche gestart met het onderzoek dat de naam Boomkruiper gekregen heeft. In januari 2009 is het onderzoek door hen afgesloten en het proces-verbaal bij het arrondissementsparket te Rotterdam ingeleverd.

In dat kleine jaar hebben drie rijksrechercheurs zich voltijds met het onderzoek beziggehouden. Geregeld werden zij bijgestaan door een analist. In de periodes dat veel verklaringen zijn opgenomen hebben meerdere rijksrechercheurs bijstand verleend. De laatste drie maanden van 2008 is een vierde rijksrechercheur aan het team toegevoegd.

In het begin wekelijks en overigens op zeer regelmatige basis vond overleg in persoon plaats tussen de behandelend officier van justitie en de Rijksrecherche. Daarnaast was er veelvuldig telefonisch en e-mail contact.

Het onderzoek heeft het karakter van een oriënterend feitenonderzoek.

Met andere woorden; het is geen strafrechtelijk onderzoek. Het onderzoek in 2004 door de KMAR en AI onder leiding van de Haagse officier van justitie was wel een strafrechtelijk onderzoek. Het onderhavige onderzoek is een volledig onderzoek naar de in de inleiding geformuleerde vragen. Het feit dat het huidige onderzoek niet strafrechtelijk van aard is, betekent dat de Rijksrecherche en de behandelend officier geen strafvorderlijke middelen ter beschikking hebben gestaan. Niemand kon gedwongen worden een verklaring af te leggen en verklaringen zijn niet onder ede afgelegd. Meer dan 70 personen hebben een verklaring afgelegd; zes daarvan zijn twee maal gehoord en een persoon is drie maal gehoord.

Een aantal maal in het onderzoek is er sprake van geweest dat personen alleen wilden verklaren als anonimiteit zou worden gegarandeerd. Anonimiteit is telkenmale geweigerd omdat redenen van wetenschap en de inhoud en juistheid van een verklaring niet of onvoldoende kunnen worden gecontroleerd als niet bekend is wie de verklaring aflegt, wat diens functie is of was en waar de persoon zijn verklaring op baseert.

Het onderzoek is begonnen met het verzamelen van stukken.

Aan verschillende personen en instanties is door de Rijksrecherche verzocht alle relevante documenten ter beschikking te stellen. Gevraagd is om processen-verbaal, handgeschreven notities, vergaderverslagen, e-mailberichten en alles wat men verder aan documenten bezat, schriftelijk en digitaal, met betrekking tot de werkzaamheden in het Catshuis vanaf de oplevering in december 2003 tot de dag van het verzoek.

Deze vraag is gesteld aan de opsporingsdiensten die het strafrechtelijk onderzoek hebben uitgevoerd, aan de ministeries van AZ, VROM en SZW, alsmede aan de onder hen ressorterende diensten (RGD en AI).

Enige tijd later, in mei 2008, heeft de hoofdofficier te Rotterdam de secretarissen-generaal van de drie ministeries de schriftelijke bevestiging gevraagd dat inderdaad alles verstrekt was. In verschillende bewoordingen hebben de secretarissen-generaal geantwoord dat naar hun beste weten alles verstrekt was.

In totaal had de Rijksrecherche circa 5 meter aan volle ordners verzameld. Daarnaast was er nog een aantal digitaal verstrekte documenten op cd-rom. Alle documenten zijn gescand en zo digitaal toegankelijk gemaakt zodat er op zoektermen in gezocht kon worden. Op deze wijze is een beeld gevormd van wat inhoudelijk aanwezig was.

In verband met de omvang en complexiteit van het onderzoek zijn vervolgens twaalf deelonderzoeken geformuleerd rond vier thema's.

Die thema's zijn :

- wetenschap bij ambtenaren omtrent het gebruik van thinner
- het vermeende memo van de directeur AI aan de leiding van het ministerie van SZW
- klokkenluiders
- rol van de wandbekleding bij het verloop van de brand

Daarnaast valt nog een aantal deelonderzoeken niet onder een thema, zoals de deelonderzoeken die betrekking hebben op procedurele aspecten van het onderzoek.

Deelonderzoek 1 is het onderzoek naar de klokkenluider van RTL. Op de site van RTL is een verklaring gepubliceerd die een anoniem gebleven persoon bij een notaris heeft afgelegd. In dit onderzoek staan de, vergeefse, pogingen beschreven deze persoon te spreken te krijgen. Hij verklaart over de wetenschap bij ambtenaren met betrekking tot het gebruik van thinner. De verklaring zelf laat veel vragen open, reden waarom er een deelonderzoek aan is gewijd.

Deelonderzoek 2 is naar de getuige P. Egbars (assistent-ontwerper betrokken bij de renovatie van het Catshuis). Binnen het strafrechtelijk onderzoek in 2004 heeft hij een belangrijke rol gespeeld. Hij is de eerste en enige geweest die onomwonden heeft verklaard dat ambtenaren die bij de werkzaamheden aan de vloeren betrokken waren tevoren wetenschap hebben gehad van het gebruik van thinner. Na die eerste verklaring heeft hij een dag later nog een korte verklaring afgelegd. Daarna heeft hij steeds geweigerd een verklaring af te leggen. Tot 1 mei 2004 is hij betrokken geweest bij de verbouwing van het Catshuis. Een nadere verklaring over zijn wetenschap was om deze redenen voor het onderzoek zeer van belang.

Deelonderzoek 3 is het omvangrijkste in het hele dossier. Eind maart 2008 ontving de Rijksrecherche een brief die door ing. P.B. Reijman op 8 maart was geschreven aan de minister-president. Reijman heeft zich in de periode na de brand enige tijd beziggehouden met een technisch onderzoek naar de brand. Hij was als technisch forensisch onderzoeker in dienst van TNO en daar toen hoofd van de afdeling brandtesten. De RGD had in verband met de civielrechtelijke afwikkeling van de brand een expertisebureau in de arm genomen en dat expertisebureau had voor de technische kant een beroep gedaan op Reijman.

In zijn brief aan de minister-president schrijft Reijman:

Tijdens dat onderzoek is mij gebleken dat niet het gebruik van thinner, maar andere feiten de noodlottige gevolgen op de bewuste dag in mei 2004 hebben veroorzaakt. Van die feiten zijn verschillende Rijksambtenaren op de hoogte, maar kennelijk beschikt noch u, noch de Tweede Kamer, over de betreffende feitelijke en technische informatie die destijds tijdens mijn onderzoek zijn verzameld en zijn vastgesteld.

Alles wat naar aanleiding van deze brief is ondernomen is gerelateerd in dit deelonderzoek.

Tijdens het Kamerdebat van februari 2008 heeft de minister van justitie onder meer opgemerkt dat zaken waarvan iemand meende dat die onder de aandacht van de Rijksrecherche moesten worden gebracht gemeld konden worden. Naar aanleiding daarvan heeft mw. A. Timmer, Tweede Kamerlid van de PvdA, verzocht de heer W.J. Deetman als voormalig burgemeester van Den Haag te horen. Hiervan is deelonderzoek 4 gemaakt.

Bij navraag bij mw. Timmer bleek dat zij hem gehoord wilde hebben omdat hij als burgemeester hoofd van de brandweer was en omdat zij wilde weten hoe de samenwerking is tussen de burgemeester en de in Den Haag gevestigde Rijksdiensten.

Deze vraagstelling past niet in aard en doel van het onderhavige onderzoek. De behandelend officier van justitie heeft dan ook besloten aan het verzoek geen gehoor te geven.

In deelonderzoek 5 zijn de bevindingen gerelateerd naar aanleiding van de melding van een persoon die enige tijd als "handyman" in het Catshuis werkzaam is geweest. Hij zou kunnen verklaren over de wijze waarop in het Catshuis werd gewerkt en wie van het gebruik van thinner op de hoogte waren.

Bijna alle personen die vanuit de KMAR hebben meegewerkt aan het strafrechtelijk onderzoek in 2004 zijn gehoord. Dat is vastgelegd in deelonderzoek 6. Deze personen zijn gehoord om antwoord te krijgen op de vraag of in het strafrechtelijk onderzoek op enigerlei wijze door wie dan ook druk is uitgeoefend om bepaalde aspecten wel of juist niet te onderzoeken. Er zijn twee personen niet gehoord; een omdat hij inmiddels is overleden, de ander wegens een ernstige ziekte.

In deelonderzoek 7 staat beschreven hoe het verzamelen van alle stukken door de Rijksrecherche bij het ministerie van VROM in zijn werk is gegaan.

Alle personen die vanuit de AI bij het strafrechtelijk onderzoek in 2004 betrokken waren, zijn gehoord en dat is vastgelegd in deelonderzoek 8. De reden hiervoor is dezelfde als in deelonderzoek 6. Daarnaast wordt in dit deelonderzoek de zoektocht gerelateerd naar het bestaan van het door RTL en sommige Kamerleden genoemde memo. Dat memo zou afkomstig zijn van de algemeen directeur van de AI en in september 2004 zijn opgemaakt.

Deelonderzoek 9 is een onderzoek naar de tijdsdruk waaronder de aanvullende werkzaamheden in het Catshuis zijn verricht. De vraag is of deze tijdsdruk heeft bijgedragen aan het ontstaan van de fatale gebeurtenissen.

In maart 2004 heeft overleg plaatsgevonden over het verlenen en uitvoeren van de opdracht om alle houten vloeren van het Catshuis opnieuw te behandelen. De directeur van het schildersbedrijf en verschillende ambtenaren hebben hieraan deelgenomen. Aan dit overleg is deelonderzoek 10 gewijd, omdat dit het overleg zou zijn waarin het gebruik van thinner besproken is.

De dag van de brand was niet de enige dag dat met thinner is gewerkt. Op de dagen dat er met thinner is gewerkt hebben verschillende personen het Catshuis bezocht. Getracht is precies na te gaan wie op de betreffende dagen daar is geweest en of aan die aanwezigheid de conclusie verbonden kan worden dat ambtenaren van de RGD of AZ dus van het gebruik van thinner wetenschap moet hebben gehad. In deelonderzoek 11 is dit gerelateerd.

In deelonderzoek 12 tenslotte staat beschreven hoe het verzamelen van alle stukken door de Rijksrecherche bij het ministerie van AZ in zijn werk is gegaan.

III Uitkomsten onderzoek

In dit hoofdstuk worden uitkomsten van het onderzoek op hoofdlijnen per onderwerp aangegeven. Voor de leesbaarheid zijn de uitkomsten van een aantal deelonderzoeken samengevoegd.

Wetenschap bij ambtenaren omtrent het gebruik van thinner

Zoals gezegd heeft P. Egbars binnen het strafrechtelijk onderzoek in 2004 een belangrijke rol gespeeld. Hij is de eerste en de enige die daar verklaard heeft dat meerdere personen van het gebruik van thinner vooraf op de hoogte waren. In het strafrechtelijk onderzoek is daarvan overigens niet gebleken.

Omdat dit punt in de publiciteit steeds opnieuw is opgekomen, is Egbars door de Rijksrecherche opnieuw gehoord. Hij is als assistent-ontwerper betrokken geweest bij de renovatie van het Catshuis. Hij heeft daar tot 1 mei 2004 gewerkt. Hij hield onder andere toezicht op de uitvoering van het werk en zorgde voor oplossingen als er tijdens de uitvoering van werk problemen ontstonden. Hij was tijdens de verbouwing van 1 april 2003 tot 1 mei 2004 dagelijks op het terrein van het Catshuis en daarnaast ook vaak in het Catshuis zelf. Hij benadrukt dat alles wat gebeurde in het Catshuis werd besproken en het daarom niet anders kan dan dat anderen van het gebruik van thinner op de hoogte waren. Hij heeft er echter geen bewijs voor en is nooit bij een gesprek aanwezig geweest waarbij dit is besproken.

In het vonnis van de rechtbank, in de media, en door verschillende personen is vaak gezegd dat het niet anders kan dan dat ambtenaren tevoren van het gebruik van thinner bij de behandeling van de vloeren op de hoogte moeten zijn geweest. Veel van degenen die het strafrechtelijk onderzoek in 2004 hebben uitgevoerd, hebben ook de indruk dat er wetenschap bij ambtenaren geweest moet zijn; niemand heeft dat gevoel echter destijds met feiten kunnen onderbouwen.

In de opdracht voor het onderzoek waarover nu wordt gerapporteerd, is ook

gevraagd te bezien welke wetenschap bij ambtenaren aanwezig was omtrent het gebruik van thinner.

De omstandigheden op basis waarvan zowel in de media als in bovengenoemd vonnis wordt verondersteld dat de schilder niet alleen, op eigen initiatief en zonder overleg thinner heeft gebruikt zijn kort samengevat dat alles tevoren werd overlegd en er altijd veel mensen op het Catshuis waren tijdens de verbouwing.

Alle personen die op enige wijze betrokken waren bij het verlenen van de opdracht tot het opnieuw behandelen van de houten vloeren in het Catshuis zijn gehoord in dit onderzoek. Al degenen die, voor zover na te gaan, het Catshuis in de periode voor de brand en tijdens de uitvoering van de werkzaamheden hebben bezocht of er logischerwijze geweest zullen zijn, zijn gehoord in dit onderzoek.

Niemand heeft verklaard bij een bespreking geweest te zijn waar het gebruik van thinner aan de orde is geweest. Niemand heeft verklaard van een ander gehoord te hebben dat die daarbij aanwezig was.

Er is onderzoek gedaan naar de bezoekerslijsten van de dagen dat met thinner is gewerkt. Gebleken is dat deze lijsten onvolledig zijn. De bezoekerslijsten werden in de betreffende periode niet goed bijgehouden. Niet iedereen die aantoonbaar geweest is, staat erop. De mensen die er wel op staan, zijn destijds aangemeld als bezoeker, maar onzeker is of ze ook daadwerkelijk op die dag daar zijn geweest. Aan de bezoekerslijsten kunnen derhalve geen conclusies worden verbonden met betrekking tot het al dan niet aanwezig zijn geweest op een bepaald moment op het Catshuis.

Er waren op het terrein van het Catshuis bouwketen geplaatst en ook het koetshuis werd gebruikt door degenen die als toezichthouder of controleur aan de verbouwing verbonden waren. Bouwvergaderingen en bijeenkomsten om zaken met betrekking tot de verbouwing te bespreken, werden daar gehouden. De toezichthoudende ambtenaren kwamen volgens een intendant wel regelmatig, maar verbleven dan voornamelijk in het koetshuis dat ze als werkruimte hadden ingericht. Feitelijk kwamen ze dus niet vaak in het Catshuis zelf.

Egbars verklaart ook dat hij dagelijks op het terrein van het Catshuis was en daarnaast ook vaak in het Catshuis zelf. "Op het Catshuis zijn" is klaarblijkelijk niet synoniem met in het Catshuis zelf zijn.

In de periode dat met thinner werd gewerkt vonden er daarnaast alleen nog werkzaamheden aan opleverpunten plaats. Het Catshuis was weer gedeeltelijk in gebruik genomen en de agenda van de minister-president bepaalde of, wanneer en waar werkzaamheden konden plaatsvinden.

Klokkenluiders

De redactie van RTL-nieuws heeft op haar internetsite een verklaring van een zogenoemde klokkenluider gepubliceerd. Deze klokkenluider, waarvan de naam in de gepubliceerde verklaring onleesbaar is gemaakt, heeft ten overstaan van een notaris een verklaring afgelegd over zijn wetenschap met betrekking tot de brand in het Catshuis.

De inhoud van de verklaring is kort weergegeven als volgt:

Degene die verklaart stelt zijn kennis ambtshalve te hebben. Daarnaast stelt hij niet betrokken te zijn geweest bij het onderzoek naar de brand. Hij heeft kennis genomen van documenten waarin de AI geconcludeerd heeft dat de RGD vooraf wist van het gebruik van thinner. Hij voegt daaraan toe dat hij dit zo goed als zeker weet. Naar zijn beste weten is dit in conceptstukken van AI gedocumenteerd. Gelet op de gevoeligheid en de ambtelijke gebruiken móet de leiding van AI wel op de hoogte zijn geweest. Hij heeft geen bewijs, maar naar zijn stellige overtuiging zou de logische gang van zaken zijn dat een en ander is vastgelegd in documenten. Het is onduidelijk gebleven in welke hoedanigheid hij zijn kennis verworven zou hebben.

De formulering van de klokkenluider laat veel ruimte en vragen open. Conclusies kunnen er zonder nader onderzoek niet aan worden verbonden. Iedereen die dat kon, heeft geprobeerd de klokkenluider te bewegen bij de Rijksrecherche een niet-anonieme verklaring af te leggen. De klokkenluider is daartoe niet bereid gebleken.

De "handyman" die zich gemeld heeft, is door de Rijksrecherche gehoord. Zijn verklaring heeft niet tot nieuwe kennis of inzichten geleid.

Druk binnen het strafrechtelijk onderzoek

Er is wel gesuggereerd dat er druk op het opsporingsteam uit 2004 is uitgeoefend om het onderzoek wel of niet een bepaalde kant te laten opgaan. De leden van het onderzoeksteam, van KMAR en AI, en de officieren van justitie die zich met het strafrechtelijk onderzoek en de vervolging hebben beziggehouden zijn hierover gehoord. Iedereen verklaart op geen enkel moment en op geen enkele wijze druk ervaren te hebben. Het onderzoek werd uitgevoerd op de wijze die zij zelf bepaalden en noodzakelijk vonden.

Tijdsdruk op de werkzaamheden aan de vloeren

Op ieder bouwproject ligt tijdsdruk. Dat is een feit van algemene bekendheid en het was bij de verbouwing van het Catshuis niet anders. Verschillende mensen hebben hierover verklaard. Iedereen verklaart dat er druk was maar dat deze niet als buitengewoon werd ervaren. De projectleider vanuit de RGD heeft verklaard dat de schilders bereid waren in het weekend te werken. Als dat niet het geval zou zijn geweest, zouden de werkzaamheden over het EU-voorzitterschap van Nederland heen getild zijn en op een later tijdstip ingepland.

Memo van de directeur AI aan de leiding van het ministerie

In de media wordt meermalen melding gemaakt van een memo van de directeur AI aan de leiding van het ministerie van SZW dat gedateerd zou zijn rond eind september 2004. De inhoud van dit memo zou zijn dat ambtenaren van de RGD en AZ tevoren op de hoogte waren van en aangezet hebben tot het gebruik van thinner. Eveneens zou de RGD pogingen doen te bereiken dat met deze informatie verder niets zou worden gedaan.

RTL heeft gehoord dat dit memo heeft geleid tot opschonen van processen-verbaal. Ook zou het memo vernietigd zijn zodat het niet meer bestaat en ogenschijnlijk nooit

bestaan heeft. RTL heeft aan de Rijksrecherche laten weten zijn bronnen niet prijs te willen geven.

De ambtelijke en politieke leiding van SZW in 2004 is over dit onderwerp bevestigd, net zoals degenen die vanuit de AI bij het onderzoek betrokken waren en uiteraard de toenmalige directeur AI zelf. Niemand heeft verklaard van het bestaan van de betreffende memo te weten. Degenen die het strafrechtelijk onderzoek hebben uitgevoerd in 2004 hebben verklaard niets te weten van het opschonen van processen-verbaal.

Op 6 december 2008 heeft RTL een verklaring van C. Verhoef, bondsbestuurder van FNV Bouw gepubliceerd. Verhoef stelt hierin dat J.P. Laemers, in 2004 directeur Bouw van de AI, naar aanleiding van een vraag of hij op de hoogte is van het betreffende memo antwoordt dat hij op de hoogte is van correspondentie tussen AI en verschillende ministeries over de reikwijdte van het onderzoek. Laemers zou op verzoek van Verhoef het memo opzoeken maar meldt later dat hij het niet heeft kunnen vinden.

Hierover door de Rijksrecherche bevestigd, verklaart Laemers dat hij uit hoofde van zijn functie gedurende het strafrechtelijk onderzoek periodiek op de hoogte is gehouden over de voortgang van het onderzoek. Bij het strafrechtelijk onderzoek zelf was hij niet betrokken. Wel is hij betrokken geweest bij de beantwoording van Kamervragen. Hij verklaart nooit een memo als waar Verhoef op doelt in handen te hebben gehad.

Rapport Reijman

De in hoofdstuk II genoemde brief van Reijman aan de minister-president was aanleiding tot dit (deel)onderzoek.

In het kader van onderzoek naar de civielrechtelijke afhandeling van de schade die door de brand is ontstaan, is door het expertisebureau dat door de RGD was ingeschakeld, TNO gevraagd een technische beoordeling van de brand te geven. Dit onderzoek is uitgevoerd door Reijman. De civielrechtelijke afhandeling van de schade werd op juridisch gebied begeleid door de landsadvocaat.

Op 15 juni 2005 heeft Reijman een concept rapportage ingeleverd. Deze is eind juni besproken op het kantoor van de landsadvocaat. Bij deze bespreking waren naast Reijman vertegenwoordigers van AZ, RGD, kantoor landsadvocaat en het expertisebureau aanwezig.

Reijman heeft in zijn conceptrapportage de volgende voorlopige conclusies getrokken:

De brand is ontstaan door ontbranding van door schilders gebruikte thinner als verwijderingsmiddel van de waslaag van de parketvloer; Ontsteking heeft zeer waarschijnlijk plaatsgevonden door vonken van een elektrisch verbruiker/wandcontactdoos;

Op basis van de stand van de as van het gasregelblok kan het in werking zijn van de waakvlam van de open haard worden uitgesloten en derhalve ook worden uitgesloten als mogelijke ontstekingsbron;

De in de Herenkamer aanwezige wandbekleding heeft mogelijk een rol van betekenis gespeeld in branduitbreiding en brandverloop en is daardoor mogelijk in significante mate verantwoordelijk voor het uiteindelijke schadeniveau en aard van de verwondingen van de ruimte aanwezige schilder.

Voor de Herenkamer is als kunsttoepassing een wandbekleding gemaakt. Deze bestond uit 21 verschillende over elkaar gedrapeerde stofsoorten die op een lattenconstructie aan de wanden waren bevestigd. Deze wandbekleding, die er ten tijde van de brand gehangen heeft, was niet behandeld met brandwerende middelen. Bij de wandbekleding die na de brand is opgehangen is dat wel gebeurd.

Van de bijeenkomst eind juni op het kantoor van de landsadvocaat is een verslag gemaakt waarin – samengevat - het volgende is opgenomen:

Voor wat betreft de voorlopige conclusies over de ontstekingsbron en het gasregelblok moet het concept rapport worden bijgesteld; Reijman was niet op de hoogte van het feit dat de waakvlam wel gebrand heeft en de haard met een afstandsbediening ontstoken kon worden.

Op de voorlopige conclusie met betrekking de rol van de wandbekleding wordt uitgebreider ingegaan:

De wandbekleding bestond uit 21 delen; Reijman heeft bij zijn onderzoek een maand na de brand nog een fragment van die wandbekleding aangetroffen in de Herenkamer en dat onderzocht. De conclusie is gebaseerd op dat onderzoek en meer onderzoek is niet mogelijk omdat de andere stoffen niet beschikbaar zijn voor onderzoek. De wandbekleding was immers geheel verbrand en de leveranciers konden geen bruikbare monsters meer leveren. Ook is er te weinig materiaal om het onderzoek op het ene fragment te herhalen. Omdat meer onderzoek niet mogelijk is voldoet het niet aan TNO- en NEN-normen. Het blijft ongewis of de eigenschappen van het ene fragment maatgevend zijn voor de overige delen van de wandbekleding. De lijst van stoffen die in de wandbekleding zat verwerkt, geeft volgens Reijman wel aanleiding te vermoeden dat de wandbekleding bepaald brandbaar was.

Enige norm zou daarmee overigens niet zijn overtreden omdat het Catshuis geen gebouw is met een publieke functie zoals bijvoorbeeld een museum maar een "ambtswoning, tevens ontvangstruimte". Voor dit soort ruimten zijn er geen voorschriften dat de stof moet zijn geïmpregneerd, hetgeen niet is gebeurd. Bovendien is de wandbekleding een kunstwerk.

De conclusie luidt dat de inhoud van het concept rapport zeer gevoelig is. Het zou in de strafzaak tegen het schildersbedrijf mogelijk relevant kunnen zijn. De processen-verbaal en technische rapporten in de strafzaak kent men niet en men kan zich moeilijk voorstellen dat in de overige rapporten geen aandacht aan de wandbekleding is besteed.

De door Reijman getrokken conclusies met betrekking tot het brandverloop zijn (veel) te stellig in het licht van de geringe hoeveelheid beschikbare informatie en het oriënterende karakter van het onderzoek.

Van het "in de doofpot stoppen" van het conceptrapport kan geen sprake zijn maar men vindt het rapport ook onvoldragen zodat het niet zinvol is het aan het OM toe te zenden.

Eventuele herijking is mogelijk als de informatie in strafzaak ter beschikking komt en besluit dat in de civiele zaak tot dagvaarding van het schildersbedrijf dient te worden overgegaan.

Tot zover het verslag van de bijeenkomst.

Het strafrechtelijk onderzoek was in juni 2005 afgerond en het proces-verbaal was al eerder, begin 2005, ingeleverd bij het OM. Begin 2006 heeft de RGD het strafrechtelijk dossier als benadeelde partij in de strafzaak ontvangen. In het strafrechtelijk dossier wordt amper aandacht besteed aan een eventuele rol van de wandbekleding bij het verloop van de brand. Anders dan in voornoemd verslag als voornemen is vermeld, heeft herijking van het concept rapport van Reijman niet plaatsgevonden.

Het conceptrapport van Reijman is nimmer aan het OM toegezonden. Hiervoor is door ambtenaren tegenover de Rijksrecherche ook wel aangevoerd dat van verstrekking is afgezien om de schijn te voorkomen dat vanuit de overheid invloed werd aangewend.

In de civiele procedure hebben het schildersbedrijf en de Staat een schikking getroffen.

Alle betrokkenen zijn gehoord in dit onderzoek. Reijman was het niet met de gang van zaken eens en wilde zijn concept rapportage wel graag afmaken, maar heeft toen geen protest laten horen; hij ging uit van het standpunt dat de opdrachtgever bepaalt.

Alle overige betrokkenen zeggen dat bovengenoemde besluiten in gezamenlijkheid zijn genomen, omdat het een onvoldragen rapport was met vage of onvoldoende onderbouwing van de veronderstellingen en conclusies gebaseerd op aannamen en verklaringen die niet onder ede waren afgelegd.

Naar aanleiding van deze bevindingen heeft de behandelend officier van justitie aan een onafhankelijke wetenschappelijke instelling de opdracht gegeven het concept rapport van Reijman te toetsen teneinde te onderzoeken of het concept rapport van Reijman daadwerkelijk relevante informatie bevatte. Dit onderzoek is uitgevoerd door WFRGent N.V. WFRGent is ontstaan uit een samenwerkingsverband tussen Warringtonfire Engeland en de universiteit van Gent.

In het kort zijn de conclusies als volgt:

Voor wat betreft de voorlopige conclusie met betrekking tot de rol van de wandbekleding wordt de voorlopige conclusie in het concept rapport van Reijman relevant genoemd voor het trekken van definitieve conclusies omtrent de brandontwikkeling. De brandtest is volgens gangbare methodes

uitgevoerd en hoewel om praktische redenen werd afgeweken van de norm zijn de resultaten relevant en geschikt om besluiten, conclusies, uit te trekken over de ontvlambaarheid van het proefmonster.

Op basis van de samenstelling van de 21 materialen worden zij ingeschat eenvoudig ontvlambaar te zijn. Deze eenvoudig ontvlambare materialen in combinatie met een beginnende plasbrand resulteert in haast ogenblikkelijke ontsteking van de wandbekleding. Het is redelijk te stellen dat de wandbekleding de Herenkamer versneld naar flashover condities brengt. (Flashover is een explosieve ontbranding van verzamelde brandgassen als gevolg van het bereiken van de ontbrandingstemperatuur, red.)

In die zin ligt het binnen de verwachtingen dat bij een inerte wand flashover condities op een later tijdstip bereikt worden. Overigens hoeft een brandwerende behandeling niet per se tot beter brandgedrag te leiden, dat kan slechts uit proeven blijken.

Het ligt ook binnen de verwachting dat de Herenkamer eveneens snel tot flashover zou komen bij een brandwerende behandeling van de wandbekleding.

Kwantitatief zijn omtrent het tijdsverloop van de brand of alternatieve scenario's geen uitspraken te doen. Kwalitatief kan men stellen dat de wandbekleding versneld zal leiden tot flashover.

Gebruiksvergunning

Gedurende het onderzoek naar aanleiding van de brief van Reijman zijn vragen gerezen met betrekking tot het al dan niet aangevraagd en verplicht zijn van een gebruiksvergunning voor het Catshuis.

Op basis van gemeentelijke regelgeving dient een gebruiker van een gebouw in Den Haag een gebruiksvergunning aan te vragen, ook al in 2003, als men een bouwwerk in gebruik wil nemen waar meer dan vijftig personen tegelijk aanwezig zullen zijn, anders dan in een één- of meergezinshuis. Op grond van deze regelgeving was het verplicht voorafgaand aan de ingebruikneming van het Catshuis een gebruiksvergunning aan te vragen.

Het Catshuis is begin 2004 gedeeltelijk in gebruik genomen en in december 2003 zijn er al diners gehouden. Er is voor de brand in mei 2004 geen gebruiksvergunning aangevraagd of verleend door de gemeente.

Zowel de aanvraag van een gemeentelijke vergunning als de consequenties bij het uitblijven van zo'n aanvraag, vormt een bestuursrechtelijke en dus geen strafrechtelijke aangelegenheid.

Na de brand is bij de gemeente Den Haag wel een gebruiksvergunning aangevraagd.

In het kader van deze vergunningaanvraag en -verlening is in 2005 en 2006 correspondentie gevoerd tussen de brandweer en de RGD over de brandwerendheid van de wandbekleding.

Uit deze correspondentie kan ook worden afgeleid dat de in de bouwverordening gestelde normen voor brandwerendheid van gordijnen door de brandweer als eis aan de wandbekleding in de Herenkamer worden gesteld. De gebruiksvergunning is in 2006 verleend nadat de wandbekleding een brandwerende behandeling had ondergaan.

Zoals eerder vermeld was de wandbekleding voorafgaand aan de brand niet met brandwerende middelen behandeld.

IV Conclusies

In de opdracht voor het onderzoek staan twee zaken centraal.

Is er informatie onthouden aan opsporingsinstanties of het OM?

Welke wetenschap was er bij ambtenaren omtrent het gebruik van thinner?

Gedurende het onderzoek is een tweetal andere aspecten naar voren gekomen, te weten de rol van de wandbekleding en het aanvragen van een gebruiksvergunning.

Wetenschap bij ambtenaren omtrent het gebruik van thinner

Op basis van de afgelegde verklaringen en aan de hand van de overige bevindingen van het onderzoek kan niet worden aangetoond dat er sprake is geweest van wetenschap bij ambtenaren omtrent het gebruik van thinner bij de behandeling van de houten vloeren in het Catshuis.

Memo van de directeur AI aan de leiding van het ministerie

Er is tijdens het onderzoek niets gebleken dat duidt op het bestaan van het vermeende memo van de directeur van AI aan de ambtelijke en politieke top.

Gebruiksvergunning

Voorafgaand aan de brand in het Catshuis was bij de gemeente Den Haag geen gebruiksvergunning aangevraagd. Dit was wel verplicht in het kader van bestuursrechtelijk regelgeving. Na de brand is de gebruiksvergunning wel aangevraagd en in het kader van de vergunningverlening is behandeling van de wandbekleding met brandwerende middelen als voorwaarde gesteld.

Wandbekleding

In het strafrechtelijk onderzoek en in het onderzoek van de verzekeraar van het schildersbedrijf is niet veel aandacht besteed aan de mogelijke rol van de wandbekleding bij ontstaan en verloop van de brand. Onduidelijk is of de conceptrapportage van Reijman, als deze onder de aandacht van het OM was gebracht, invloed zou hebben gehad op het verloop van de strafzaak. Uit het onderzoek van Reijman en WFRGent blijkt dat de rol van de wandbekleding in ieder geval wel relevant is geweest; de flashover heeft er eerder door kunnen plaatsvinden.

Het is onmogelijk vast te stellen of de schilder de brand overleefd zou hebben als de wandbekleding wél met brandwerende middelen was behandeld.

Een en ander laat bovendien onverlet dat het gebruik van grote hoeveelheden thinner binnenshuis de oorzaak is geweest van het ontstaan van de brand en belangrijk bij het verloop van de brand. Het binnenshuis gebruik van thinner is reeds sedert het jaar 2000 verboden.

De concept rapportage van Reijman is niet aan het OM verstrekt. Er is ook geen sprake van een strafrechtelijke verplichting om het rapport te verstrekken aan het OM.

Op zijn minst had het bestaan van het rapport aan het OM gemeld dienen te worden. Door dit niet te doen is afbreuk gedaan aan de mogelijkheid de strafrechtelijke verwijtbaarheid in volle omvang aan de strafrechter voor te leggen. De consequenties van het niet beschikbaar stellen van het rapport aan het OM zijn onvoldoende afgewogen en er is het OM belet om bij de vervolging zelfstandig te beslissen omtrent de strafrechtelijke relevantie.

Overleg OM Den Haag

Naar aanleiding van bovengenoemde bevindingen is overleg geweest met het OM Den Haag. De conceptrapportage van Reijman is aan hen voorgelegd.

Zij zouden de conceptrapportage ten tijde van de beoordeling van de strafzaak ter beschikking gehad willen hebben omdat deze relevante informatie bevat.

Uiteindelijk zou dit niet geleid hebben tot een andere vervolgingsbeslissing. Evenmin zou dit geleid hebben tot vervolging van anderen dan het schildersbedrijf.

Onderzoeksopdracht

Met betrekking tot de onderzoeksopdracht van het College van Procureurs-Generaal aan de hoofdofficier van Rotterdam kan aldus geconstateerd worden dat het voor de diensten die het strafrechtelijk opsporingsonderzoek hebben uitgevoerd en het OM in Den Haag, relevant was om kennis te nemen van de concept rapportage van ing. Reijman.

De concept rapportage van Reijman is in dit oriënterend onderzoek als nieuwe informatie met betrekking tot de brand naar voren gekomen, en als zodanig dan ook bij het onderzoek betrokken.

Met het oriënterend onderzoek kan niet worden aangetoond dat sprake is geweest van wetenschap bij ambtenaren met betrekking tot het gebruik van thinner.

Rotterdam, april 2009